

HORNSIMPA OCH BLÅMUSSLOR, STRÖMMEN 051019-0123

INNANHAV

en bok om djur och växter i brackvatten

SKORY MED ÖSTERSJÖMUSSLA, ARNÖVIKEN 070806-0403

Nämen... så där kan det väl inte se ut i Östersjön?! – Jo, det kan det visst!

”Dykningen hade varat i mer än en halvtimme. Jag hade simmat på 3 till 7 meters djup och spanat intensivt efter blåstång i det grönbrunnmurriga algurvet på botten. Mina ögon hade vant sig vid och anpassat sig till det diffusa gröna halvdunklet i vattnet. Nu var jag på väg upp längs en rasbrant med stora stenblock. Min blick fastnade vid ett block som sköt ut från branten. Det satt på bara knappt 2 meters djup. Blockets undersida var klädd med purpurröd stenhinna, grågröna fläckar av spongier och en gles samling av vita havstulpaner. Vid kanten skymtade några av de gröna algtofsarna på blockets översida. Allt avtecknade sig mot en molnfri djupblå hösthimmel, sedd nästan rakt nerifrån genom drygt två meter vatten.

Bilderna av blocket blev en besvikelse – som vanligt. Mitt färgseende var anpassat till ljuset i den gröna undervattensvärlden. Färgfilmen i kameran klarar inte sådan anpassning! Bilderna blev grönaktiga... I datorn återskapade jag den överväldigande åsynen av klarrött mot himmelsblått. Så upplevde jag det! Men märk väl – efter mer än en halvtimme nere i gröndunklet på större djup. ”

**Människor måste få uppleva naturen för att de ska bry sig om den.
Miljövård blir ett tomt och innehållslöst begrepp för den som inte vet vad som finns att vårda.
INNANHAV visar upp djur, växter och miljöer i brackvatten och beskriver dem begripligt.
Boken vill inspirera till egna upptäckter, undersökningar och upplevelser i kustvattnen.**

INNANHAV kan beställas direkt från www.lennmark.se och genom bokhandeln eller dykbutikerna.

Text, foto och grafisk formgivning: Inge Lennmark

ISBN 978-91-633-2697-4

© Inge Lennmark 2010

Tryckt hos Kolofon Baltic i Tallinn 2010

Mångfaldigande av innehållet i denna bok, helt eller delvis, är enligt lag om upphovsrätt av den 30 december 1960 förbjudet utan medgivande av författaren.

Förbudet avser såväl text som bilder och gäller varje form av mångfaldigande genom tryckning, kopiering, stencilering, bandinspelning etc.

INNANHAV

en bok om djur och växter i brackvatten

SMALTÅNG OCH ELRITSOR, RÅVSON 030902-0541

INGE LENNMARK

www.lennmark.se

INNEHÅLL

INLEDNING

MELLAN FÖRTVIVLAN OCH HOPPFULLHET 6

UNDERVATTENSINATUR OCH DYKPLATSER

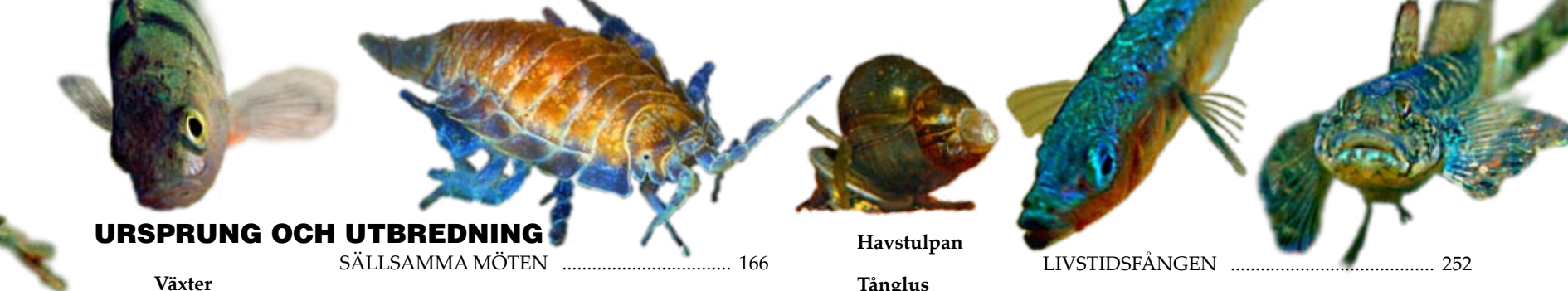
	DEN LÅNGA KUSTEN	12
Öresund och sydkusten	PORTEN MOT VÄRLDSHAVEN	14
Kullaberg	HÄR TAR DET SLUT... ..	16
Öresund	... TVÅ HAV MÖTS... ..	18
	... HÄR BÖRJAR NÅGOT NYTT	20
Falsterbo till Hanöbukten	ÖPPEN KUST	22
Åhus till Blekinge	IN PÅ BLEKEN	24
Egentliga Östersjön	DET INNESLUTNA HAVET	26
Öland och Kalmarsund	ÖN MED SLAGSIDA	28
Gotland	FOSSILA KORALLREV	30
Hamnefjärden	FRILUFTSAKVARIET	32
Norra Midsjöbanken	MITT UTE PÅ HAVET	34
Östergötland	FLIKIGT	35
Sörmland	Skärgårdsöar	
	BRÄNNSKÄR	38
	Grunda vikar	
	LUGNA VATTEN	42
Stockholms skärgård	MELLAN KOBBAR OCH SKÄR	46
Ytter- och innerskärgård	OSTBITEN	48
Zonering horisontellt och vertikalt	MOSAIK	50
Naturgas ur urberget	NEDGÅNGEN TILL HELVETET	53
Uppland	SPARMAKAT ÖVERDÅD	54
Mot Ålands hav	YTTERLIGHETER	56
Forsmarksvikarna	VIKAR I FÖRVANDLING	62
Södra Bottenhavet	MELLAN HAV OCH SJÖ	66
Ytterskärgård	UTSÖTAT HAV	68
Innerskärgård och vikar	LÄTTSALTDE VIKAR	74
Höga Kusten	DJUPA KUSTEN	78
Innerskärgård	ÖPPNA VIKAR	80
Ytterskärgård	YTTERSTA UDDEN	86
Bottenviken	MERA SJÖ ÄN HAV	90
Älvmynning	VID MYNNINGEN	92
Långgrund öppen kust	LÅNGGRUNT	93
Ytterskärgård	PÅ UTSIDAN	94
Innerskärgård och vikar	PÅ INSIDAN	97

NATURTYPER I BRACKVATTEN

	VARKEN SALT ELLER SÖTT	100
Stränder	HAV MÖTER LAND	102
Sand	PÅ LÖSAN SAND	104
Lera, gyttja, slam och dy	GEGGIGT MEN FRODIGT	106
Isskrapade hållar	VÄRSTÄDAT	112
Berghällar och fast berg	PÅ HÄLLEBERGET	114
Block och stenar	ÖVER BLOCK OCH STEN	116
Bottnar med rik växtlighet	HAVETS ÄNGAR OCH SKOGAR	122
Natedjungler	OGENOMTRÄNGLIGT	124
Kransalgsängar	KRANS PÅ KRANS	126
Ålgräsängar	HAVETS PRÄRIER	130
Tängskogar	SKOGSMYLLER	132
Rödalgssnår	I PURPURSKRUD	139
Hårdbottnar med sparsam växtlighet	HAVETS BERG OCH KALFJÄLL	142
Begreppet påväxt	FULLSATT TILL SISTA PLATS	144
Skydd och skugga	HAVETS MÖRKA GÖMSLEN	148
Djupa hårdbottnar	ÖDSLIGT MEN INTE TOMT	151
Mjukbottnar med sparsam växtlighet	HAVETS SLÄTTER	152
Musselmattor	VIDDERNAS ERÖVRARE	154
Sandbottnar	SAND MEN INTE ÖKEN	156
Slam- och dybottnar	ÅTERVINNING	160
Grusbottnar	I KVARNEN	161
Öppet hav	HAVSVIDDERNA	162
Vattnets färg	SJÄLVA VATTNET	164

10: TÄNGLAKE, LIMHAMN 900604-0201

URSPRUNG OCH UTBREDNING

Växter	SÄLLSAMMA MÖTEN	166
	SOLDYRKARE	168
Cyanobakterier, kiselalger och mossor	UDDA TYPER	170
Grönalger	TOFSAR, TARMAR, KRANSAR	172
Brunalger	SVÄRMA I FULLMÅNENS SKEN	174
Rödalger	STUDIE I RÖTT	182
Blomväxter	VATTENBLOMMOR	184
Fiskar	INVANDRARHAV	188
Kustfiskar	DYKARNAS FISKAR	190
	Plattfiskar och torsk	192
	Kantnälsfiskar och gädda	194
	Spiggar och tånglake	196
	Smörbultsfiskar	198
	Simpor	200
	Karpfiskar	202
Spongier och nässeldjur	EN KÄNDIS – MÅNGA DOLDISAR	204
Maskar och iglar	KRYPA OCH KRÅLA	208
Bryozoer	BYGGA OCH BO	210
Blötdjur		
Snäckor	RASPA OCH GNAGA	212
Grävande musslor	GRÄVA OCH SILA	215
Leddjur	SKALBYTARNA	218
	Gråsuggor	220
	Märlor	221
	Räkor	222
	Havstulpan och krabbor	224
	Insekter	225

MILJÖVAL OCH LEVNADSVANOR

Smaltång	HEMMAVATTEN – FÖR VEM?	228
Fiskar	ENDA INFÖDINGEN?	230
	PERSONLIGHETER	232
Hornsimpa	FULASTE FISKEN?	234
Strömming	ÖSTERHAVETS SILL	235
Storspigg	KAXIG CHARMÖR – TUFF FARSA	236
Tånglake	BARNAFÖDERSKAN	240
Klubbpolyp	VÄRLDSEÖVRAREN	242
Blåmussla	VIK ELLER BLÅ?	244
Östersjömussla	ÖSTERSJÖNS EGEN MUSSLA?	250
Båtsnäcka	KÄRT BARN...	251

Havstulpan

Tånglus

Skorv

Pungräkor

LIVSTIDSFÅNGEN	252
GLUPSK TÅNGMARODÖR?	256
SPÅNAKÄRRINGEN	258
HELA TJOCKA SLÄKTEN	260

MÄNSKLIG MILJÖPÅVERKAN

Fiske	KULTUR I NATUR	262
Anläggningar och vrak	HANTVERK KONTRA INDUSTRI	264
	TRÄ, STÅL & BETONG	266
Nedskräpning	SOPOR & SKRÄP	269
Påväxt och skuggning	SKUGGADE AV LUDD & LURV	270
Överslamning	ÖVERSNÖADE	273
Övergödning och syrebrist	KVÄVDA OCH FÖRGIFTADE	274
Havsförurning	FRÄTANDE HAV	278
Båttrafik och stranderosion	SKADLIGT SKVALP	279
Främmande arter	NYINFLYTTADE	280

MÄNSKLIGT ENGAGEMANG

Skåne	NYFIKNA OCH ENGAGERADE	282
Öland	OPINIONSBILDARNA	284
Gotland	FORSKARE I FÄLT	286
Norra Midsjöbanken	PÅ SLÄP	288
Askö	MILJÖAKTIVISTERNA	290
Stockholms skärgård	FORSKNING PÅGÅR	291
Uppland	MED 22 ÅRS MELLANRUM	292
Dykarskolor, dykcentra	INVENTERA OCH ÖVERVAKA	294
	FÖRDJUPADE INSIKTER	296

DYKNING OCH FOTOGRAFERING

Dykning	MED EGNA ÖGON	298
Fotografering	SVÄVA OCH GRANSKA	300
Bildbehandling	BILDER UR GRÖNT DIS	302
	ÖGAT, HJÄRNAN OCH KAMERAN	306

Tack

Litteratur och länkar

Dykplatser och bilder

Namn- och sakregister

TACK FÖR HJÄLPEN!	308
MER ATT LÄSA	309

.....	310
-------	-----

.....	313
-------	-----